

Õiguskantsler

Anneli Aab
Steven-Hristo Evestus
Advokaadibüroo Sirel & Partnerid
info@sirel.com

Teie 05.12.2024 nr

Meie 20.01.2025 nr 6-3/242043/2500414

Määruse vastavus põhiseadusele

Austatud Anneli Aab ja Steven-Hristo Evestus

Palusite kontrollida, kas majandus- ja taristuministri 03.03.2023 määruse nr 13 „[Korterelamute energiatõhususe toetuse tingimused](#)“ (edaspidi: määrus) § 8 lõike 2 punkt 1 ja lõige 5 on kooskõlas [Eesti Vabariigi põhiseaduse](#) (PS) §-dega 29 ja 31. Leiate, et vaidlustatud normide 27.09.2024 jõustunud muudatused piiravad ülemäära Teie klientide tegevusala valikut ja ettevõtlusvabadust.

Vaidlustatud norme ei ole põhjust pidada põhiseadusvastasteks. Määruse § 8 lõike 2 punkt 1 piirab küll inimese võimalusi tegutseda tehnilise konsultandina, kuid leian, et see piirang on proportsionaalne.

Määruse § 8 lõike 5 olete vaidlustanud selle tõttu, et menetluse käigus avaldas ametnik arvamust, millest järeldub, et muudatus võib piirata Teie kliendi majandustegevust. Mõnate ka ise, et normi sõnastusest pole põhjust järeldada põhiseadusvastasust, kuid probleeme võib põhjustada normi rakendamine. Õiguskantsler hindab normi põhiseaduspärasust üldiselt. Kui normi saab rakendada põhiseaduspäraselt, siis tuleb seda teha. Üksikjuhtumil saab põhiseaduslikkuse järelevalve algatada kohus, lähtudes konkreetsetel juhtumil antud tõlgendusest.

Õiguskantsleri seisukoht

Määruse § 8 lõike 2 punkt 1 on alates 27.09.2024 kehtetu. Varem nägi norm ette, et tehnilisel konsultandil on vähemalt kolmeaastane kogemus korteriühistu juhatuse liikmena.

Põhiseaduse § 29 näeb ette tegevusala vaba valiku ja Riigikogu õiguse seda vabadust piirata. Mõistagi peavad piirangud olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Seadusega võib anda täitevvõimuse volituse piirangu rakendamise korra kehtestamiseks.

Määrus on kehtestatud [perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse](#) § 10 lõike 2 alusel. Seaduse § 10 lõige 2 lubab toetuse andmise tingimused kehtestada valdkonna eest vastutaval ministril määrusega. Seaduslik alus on seega määrusel olemas.

Toetuse tingimuste määramisel on Riigikogul ja ka ministril lai otsustusruum, kuivõrd põhiseadus ei näe ette õigust saada toetust kindlatel tingimustel. Kellelgi ei ole ka põhjust eeldada, et toetuse soodsaid tingimusi, mis näiteks võimaldavad pakkuda toetusega seotud teenuseid, ei muudeta.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Põhiseadus ei kaitse iga pettumuse eest, mis on tingitud sellest, et isikule soodsad reeglid muudetakse ebasoodsamaks (RKPJKo 30.06.2017 nr [3-4-1-5-17](#), p 66).

Seadus ei näe ette sisulisi juhiseid tehnilise konsultandi ülesannete kohta. Tehnilise konsultandi ülesanded on määrusega sätestanud minister. Sellega on minister andnud toetuse taotlejale võimaluse kasutada taotluse koostamiseks pädeva ja kogemustega asjatundja abi, millega kaasnevad kulud kaetakse osaliselt toetusega. Küsimuses, mis nõuetele tehniline konsultant peab vastama, saab õiguskantsler hinnata vaid seda, kas tehnilisele konsultandile esitatakse määruuses ilmselgelt meelevaldseid nõudeid.

Nõudeid, millele tehniline konsultant peab vastama, on aja jooksul muudetud ning neid nõudeid võib minister ka edaspidi muuta. PS § 29 ei kaitse selle eest, et inimese valitud tegevusvaldkonnas ei kehtestata eesmärgipäraseid ja proportsionaalseid nõudeid, millele inimene ei vasta ning mis seetõttu välistavad ajutiselt või alaliselt tema tegevuse selles valdkonnas.

Määruse muudatuse seletuskiri ei ole kuigi põhjalik, kuid normi saab selgitada ka selle sõnastust analüüsides. Normi ülesehitusest nähtub, et muudatustega on soovitud teha tehnilisele konsultandile esitatavad nõuded rangemaks. Konsultant peab oskama kasutada mitmeid registreid ning valdama mõnd ehitamise või kinnisvarahalduse valdkonda ka põhjalikumalt.

Määruse § 8 lõige 1 määrab kindlaks oskused, mis peavad tehnilisel konsultandil olema. Lisaks peab tehniline konsultant vastama veel vähemalt ühele määruse § 8 lõikes 2 sätestatud kriteeriumile. Varem nõuti (määruse § 8 lõikes 2), et konsultant oleks olnud vähemalt kolm aastat korteriühistu juhatuse liige, kuid praegu nõutakse temalt eriteadmisi mõnes ehitamist või kinnisvarahaldust puudutavas valdkonnas. Neid eriteadmisi tuleb tõendada konkreetse kutsetasemega. Seega jäeti määrusest välja konsultandi üldoskuste hulka kuuluv nõue (kogemus korteriühistu juhatuse liikmena), kuivõrd konsultant peab niikuinii teadma, kuidas korteriühistut juhitakse (määruse § 8 lg 1 p 5).

Muudatuse eesmärgiks on tõsta tehnilise konsultandi kvalifikatsiooni ning tehnilisel konsultandil peaks olema teatud valdkonnas kutse. Asjatundlik tehniline konsultant on üheks eelduseks, et taotlus esitatakse korrektselt ning see oleks toetuse abil ka ellu viidav. Seega aitavad tehnilisele konsultandile esitatavad nõuded kaasa sellele, et määruse ja ühtlasi taotluse andmise eesmärgid (määruse § 2) saaks täidetud. Tehnilise konsultandi kutse aitab eelduslikult kaasa kvaliteetsema taotluse koostamisele ning seetõttu on vastava nõude seadmine tehnilisele konsultandile sobiv.

Kutse olemasolu saab pidada ka vajalikuks kriteeriumiks, sest ilma selleta tuleks tehnilise konsultandi pädevust iga kord uuesti hinnata, mis suurendaks toetuse andja halduskoormust. Määruse muudatust saab pidada ka mõõdukaks, arvestades muudatuse eesmärki. Mõistagi satub aga keerulisse olukorda see tehniline konsultant, kes jääb uute nõuete tõttu tööst ilma.

Määrus võimaldab tehnilise konsultandi teadmisi hinnata objektiivselt, võrdväärsel alustel ja seejuures suurema halduskoormuseta. Sellist nõuete korrastamist määruuses võib pidada optimaalseks ja mõõdukaks lahenduseks. See tähendab, et kui inimene soovib jätkata tegevust tehnilise konsultandina, siis tuleb tal omandada üks määruse lõikes 2 nimetatud valdkonnas kutse.

Tehnilise konsultandi pädevust puudutavad muudatused ei ole meelevaldsed. Määruse § 8 lõike 2 punkti 1 ei saa pidada PS § 29 ülemäära piiravaks.

Teine vaidlustatud norm, määruse § 8 lõige 5 sätestab, et tehnilise konsultandi teenust osutav isik ei tohi olla toetuse saajaga, kellele ta osutab tehnilise konsultandi teenust, õigussuhtes, mis on tekkinud enne tehnilise konsultandi teenuse osutamise algust, lisaks ei ole lubatav astuda toetuse saajaga muusse õigussuhtesse ajal, mil isik osutab toetuse saajale tehnilise konsultandi teenust.

Möönate ka ise, et määruse § 8 lõike 5 vaidlustamise vajadus sõltub sellele antavast tõlgendusest.

Abstraktselt normi hinnates ei ole põhjust kahelda selle põhiseaduspärasuses. Asjaolu, et tehniline konsultant peab olema sõltumatu, hõlmab ka seda, et tehnilisel konsultandil ei oleks mistahes muid huve seoses taotlejaga, kellele ta osutab teenust tehnilise konsultandina. Üksikjuhtumil saab põhiseaduslikkuse järelevalve algatada kohus, lähtudes konkreetsetel juhtumil antud tõlgendusest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Evelin Lopman 693 8431
Evelin.Lopman@oiguskantsler.ee